

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЦІНІСНО-ОРІЄНТОВАНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО РІВНЯ В УКРАЇНІ

Угрімова І. В.

кандидат економічних наук, доцент

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

Замула О. В.

кандидат економічних наук, доцент

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

В законі «Про освіту» визначена мета освіти наступним чином: «Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору.» [1]

Важливість високого освітнього рівня населення безспірна... але, чи всі це розуміють і на якому рівні? Це питання, яке турбує багатьох освітян. Освіта кожної людини починається ще змалку. Кожна дитина отримує певний рівень знань ще на етапі підготовки до школи, потім учень отримує знання відповідно шкільній програмі, а потім, на наступному етапі своєї життєдіяльності, людина самостійно обирає заклад вищої освіти, в якому має змогу продовжити своє навчання, отримуючи вже не загальну освіту, а професійну.

Цей етап здається найбільш відповідальним, бо від цього вибору залежить не тільки база компетентностей, яку отримає майбутній фахівець, а і його загальний рівень соціального розвитку. Освіта повинна впливати на людину таким чином, щоб формувався свідомий соціально орієнтований громадянин, здатний не тільки якісно виконувати свої професійні функції, але й турбуватися про наявність та розвиток потенціалу своєї країни та оточуючих.

Денис Силантьєв та Микола Іншин вважають, що: «Із розвитком вищої освіти тісно пов'язаний стан молодіжної політики у державі, у тому числі доступ молоді до вищої освіти. Ефективна молодіжна політика, на наше переконання, це: високий рівень життя у державі; доступ молоді до середньої та вищої освіти, охорони здоров'я, ринку праці та інших сфер життя; розвиток фізичної культури та спорту; доступ молоді до організації бізнесу.» [2]

Нам імпонує багато висловлених думок Денисом Силантьєвим та Миколою Іншином щодо проблем та перспектив вищої освіти в умовах сьогодення. Дуже важливо, що доступ молоді до вищої освіти є вільним. Але, як виявилось на практиці, велика частина молоді, яка хоче отримати вищу освіту, не до кінця усвідомлює

цілі та завдання, які треба ставити перед собою і головне – задля чого ця освіта отримується.

Хочемо звернути увагу на те, що, переймаючи іноземний (європейський) досвід, ми повинні розуміти та усвідомлювати, що українські реалії дещо відрізняються від країн Європейського союзу. Так, немає відповідності не тільки економічного, соціального та політичного рівня розвитку нашої країни країнам Європейського союзу, але й менталітет українців є відмінним від більшої частки європейців.

Молодь здебільшого відчуває на собі вплив рідних, наприклад, батьків, які мають великий вплив при виборі майбутньої професії / освітньої програми абітурієнтом. Дехто із здобувачів освіти самостійно не може визначитися із своїми цілями та бажаннями, або не може протистояти впливу рідних, які вважають, що краще розуміють потреби сьогодення.

При отриманні першого (бакалаврського) рівня вищої освіти абітурієнти часто стикаються з проблемою невідповідності обраної програми тим цілям та уявленням про майбутнє, яке бачать вже у ролі студента, але багато хто продовжує навчання по цій програмі, хоча і немає вже великого бажання до самого процесу навчання. Це відбувається з багатьох причин. І одна з них полягає в тому, що сьогодні багато роботодавців не звертають належної уваги відповідності свідоцтва про вищу освіту тим знанням і компетентностям, які студент отримав у ЗВО. Особливо розповсюджені такі приклади в сфері гуманітарних наук.

Вважаємо, що це є великою проблемою сьогодення, яка є дестимулятором студентів до навчання. В такому випадку здобувач освіти не зацікавлений в поглибленому зануренні в сферу професійних знань. Заздалегідь розуміючи, що вища освіта охоплює великий простір пізнання, яка стимулює до загального розвитку людини, ВНЗ дають не тільки професійні знання та навички. Хибною є думка, що відсутність теоретичного рівня освіти можна компенсувати отриманням навичок на практиці, оскільки це приводить до того, що більшість молоді починають свою трудову діяльність в статусі студентів.

З іншого боку, їх до цього стимулюють і самі майбутні роботодавці, які воліють отримати енергійну молоду людину без належних професійних знань, але здатних до навчання. В цьому випадку у студента переноситься освітній процес з ВНЗ до конкретної фірми або організації. Ця ситуація має зворотній бік. Як за-

значалося вище, рівень соціального розвитку і професійних якостей людини відображається не тільки на особистому житті цієї людини, але й на соціумі, на оточенні.

Чому таке відбувається? Чому на сьогодні багато роботодавців не звертають уваги на відповідність кваліфікаційного рівня випускника ЗВО документу про освіту? Бо більшість з них вважає не особливо значущою роль теоретичної бази знань, яку, нажаль, в більшому обсязі пропонують ВНЗ. Наступною, не менш важливою, проблемою є невідповідність кваліфікаційного рівня знань, що надає система вищої освіти в нашій державі тим потребам ринку, які існують на сьогодні. Це також впливає на те, що студент в більшості випадків робить вибір на користь початку трудової діяльності ще під час навчання в ЗВО.

Відсутність тісної співпраці роботодавців з ЗВО приводить до невідповідності освітнього рівня, що вони надають, потребам бізнесу та країни загалом. Теперішня дійсність від суб'єктів господарювання потребує великої уваги та ресурсів задля вирішення поточних питань, і мало хто з них готовий приділяти увагу та витратити час й інші ресурси на питання співпраці із ВНЗ. А це б позитивно вплинуло на рівні пізнання, розуміння та мотивації сучасної молоді в напрямку питань їх соціального та професійного розвитку.

Відсутність цієї взаємодії приводить до того, що деякі студенти, занурюючись в трудову діяльність, обирають ті види робіт, які не відповідають їх майбутній кваліфікації. А в найгіршому випадку вони не отримують належних теоретичних знань в сфері своєї освітньої програми й практичні навички отримують не за тією спеціальністю, за якою навчаються у ЗВО.

Хочемо звернути увагу ще й на те, що ступінь освіти, а також відповідний йому рівень знань та навичок,

що пропонує українська система освіти, не зовсім зрозуміла навіть студентам, які отримали вже перший (бакалаврський) рівень. Система освіти країн Європейського союзу (на яку ми орієнтуємось) передбачає, що другий рівень (магістерський) отримують студенти, які воліють зануритися більш глибоко в наукову складову конкретного освітнього напрямку, ніж це передбачає перший рівень вищої освіти. Але, як виявилось на практиці, більшість бакалаврів спрямовує всі зусилля на отримання другого рівня вищої освіти не заради свого професійного або наукового розвитку, а з упевдженннн, що цього рівня потребуватиме від них роботодавець. Справа в тому, що це в більшості випадків є певною формальністю.

Великого значення набуває державне регулювання в області вищої освіти. Якщо й надалі держава не візьме на себе функції координатора освітнього процесу в напрямку плідної взаємодії реального економічного сектора та ЗВО, то буде продовжуватися тенденція до неякісної освіти. Все це не стимулюватиме в розвитку людину як особистість та найвищу цінність суспільства; не сприятиме розкриттю її талантів та здібностей, формуванню цінностей і необхідних компетентностей, а також вихованню громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству та як наслідок цього, заважатиме збагаченню на цій основі потенціалу нашої країни. Отже, саме держава сьогодні в Україні може стати осередком солідаризації роботодавців та освітян. Вона має забезпечити при формуванні системи освіти в Україні конструктивний діалог між зазначеними стейкхолдерами з метою формування ціннісно-орієнтованої системи освіти європейського рівня в Україні.

Література

1. Про освіту: Закон України 5 вересня 2017 року № 2145-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Силантьєв Д., Іншин М. Вища освіта в умовах сьогодення: проблеми та перспективи. *Голос України*. 2018. 2 жовтня. URL: <http://www.golos.com.ua/article/308165>

ВИХОВАННЯ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Ушмарова В. В.

доктор педагогічних наук, доцент

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Єсьман І. В.

кандидат педагогічних наук, доцент

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Європа сьогодні постає не стільки географічним поняттям, скільки ціннісним, оскільки європейські цінності складають основні підвалини ліберально-демократичних інститутів західноєвропейського простору. Цінності є ядром культури кожного народу, нації,

суспільства. Г. Хофштеде, сучасний дослідник цінностей, переконаний, що цінності знаходяться на найглибшому рівні серед важелів прийняття рішень, оскільки саме вони визначають ідеологічні переконання індивідів та мотивацію їх вчинків. Саме до цінностей, на